



INFORMATOR DLA NAUCZYCIELI

KOMIKS

Opracowanie

BEATA BAŁCHAN

PBW RZESZÓW 2013

www.rzeszow.pbw.org.pl

Kultura współczesna stawia przed szkołą nowe wyzwania. W przekazach skierowanych do odbiorców, którymi często są uczniowie, dominuje obraz. Zadaniem szkoły, nauczycieli, wychowawców i rodziców jest odpowiedni komentarz, polegający na wartościowaniu i hierarchizowaniu różnorodnych tekstów kultury, gdyż bardzo często poruszają one ważne kwestie życia społecznego. Nauczyciel staje się przewodnikiem po wytworach kultury popularnej zwanej masową. Jednym z takich „tworów” jest komiks. Praktyka edukacyjna ma do komiksu podejście ambiwalentne. Z jednej strony uznajemy komiks za dzieło mało wartościowe, ale mamy również świadomość ogromnego wpływu tegoż gatunku na swoich odbiorców (uczniów). Stąd też pojawiły się próby wykorzystania komiksu w edukacji. Autorzy niektórych podręczników sięgają po ten gatunek widząc narastające zainteresowanie komiksem i szukają w rysunkowej formie przekazu szansy na stworzenie dialogu między nauczycielem a uczniem.

Jak i kiedy powstał komiks?

Komiks jako odrębny gatunek artystyczny ukształtował się na przełomie XIX i XX wieku, kiedy to zaczęły się ukazywać w prasie amerykańskiej pierwsze historyjki obrazkowe („Yellow Kid” – 1894 r.). Jednakże początków komiksu można upatrywać już u zarania człowieczeństwa. Prehistoryczne malowidła naskalne, zdobienia na przedmiotach użytku codziennego, malowidła kościelne, średniowieczne żywoty świętych z krótkim komentarzem, zdobienia inkunabułów – trudno się oprzeć wrażeniu, że to prapoczątki komiksu.

Wraz z rozwojem prasy i metod drukarskich, a także zmian socjologicznych w ostatnich latach XIX wieku pojawił się komiks sensu stricto. Najpierw w formie humorystycznych pasków („comic strip” – stąd nazwa), a w miarę popularności w formie książek.

Komiks w Polsce

W Polsce komiks był znany od lat 30. XX wieku, głównie w wersji humorystycznej oraz z historyjek dla dzieci. Stopniowe otwarcie na Zachód nastąpiło w latach 70., ale faktyczne zapoznanie się z dorobkiem europejskich, amerykańskich czy japońskich twórców okazało się możliwe dopiero po 1989 r. Z rodzimych twórców możemy się poszczycić kilkoma nazwiskami autorów, którzy zapisali się w historii komiksu, m.in.: Jerzy Chmielewski, Janusz Christa, Andrzej Mleczko, Andrzej Czeczot, Grzegorz Rosiński, Szarlota Paweł, Tadeusz Baranowski (...).

Informator

Niniejszy informator zawiera pozycje książkowe oraz artykuły znajdujące się w zbiorach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, a także wybór stron internetowych

dotyczących tematu. Oznaczenia przy sygnaturach: WypRz – Wypożyczalnia Rzeszów ul. Gałęzowskiego 4 ; CzytR – Czytelnia Rzeszów ul. Towarnickiego 3.

Literatura podmiotu:

1. Bezpieczeństwo dziecka w domu, szkole, na ulicy / il. Jacek Skrzydlewski ; tekst Małgorzata Wróblewska. - Wrocław : "Siedmioróg" : "Promocja", 2011.
Sygn. **CzytR 238220**
2. Przygody Koziołka Matołka / Kornel Makuszyński, Marian Walentynowicz. - Poznań : "G&P", [2005].
Sygn. **WypRz 229209**
3. Tytus, Romek i A'Tomek : złota księga przygód VI / tekst i rys. Papcio Chmiel. - Warszawa : Prószyński i S-ka, 2005.
Sygn. **WypRz 234276**

Literatura przedmiotu:

1. Aspekty kultury współczesnej : analizy i interpretacje wybranych zjawisk / red. nauk. Beata Lisowska. - Łódź : Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, 2011.
Sygn. **CzytR 238575**
2. Dylematy kultury masowej / Jerzy Kossak. Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1966.
Sygn. **CzytR 90449, WypRz 91083**
3. Edukacja czytelnicza dzieci w młodszym wieku szkolnym / Iwona Konopnicka. Opole : Uniwersytet opolski, 2013.
Sygn. **CzytR 240922**
4. Komiks / Jerzy Szyłak. Kraków : "Znak", 2000.
Sygn. **CzytR 223466, WypRz 223467**
5. Komiks w PRL, PRL w komiksie / Marcin Krzanicki. Rzeszów : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział, 2011.
Sygn. **WypRz 239446**
6. Krótka historia sztuki komiksu w Polsce (1945-2003) / Wojciech Obremski. - Toruń : Adam Marszałek, 2005.
Sygn. **WypRz 231089**
7. Kształcenie literacko-kulturowe w dobie kultury masowej polisensorycznej / pod red. Doroty Karkut, Tadeusza Pórchłopka. Rzeszów : Uniwersytet Rzeszowski, 2010.
Sygn. **CzytR 235000, WypRz 235540**
8. Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI stulecia praca zbiorowa / pod red. Joanny Papuzińskiej i Grzegorza Leszczyńskiego ; aut. Alicja Baluch [i in.]. Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2002
Sygn. **CzytR 227442**

9. Kultura mediów, ciało i tożsamość : konteksty socjalizacyjne i edukacyjne / pod red. nauk. Witolda Jakubowskiego i Sylwii Jaskulskiej. Kraków : "Impuls", 2011.
Sygn. **CzytR 239319**
10. Media wobec wielorakich potrzeb dziecka / pod red. Stanisława Juszczyka, Ireny Polewczyk. Toruń : Adam Marszałek, 2006.
Sygn. **CzytR 229905, WypRz 229906**
11. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. T. 1 /pod red. Anny Guzy i Danuty Krzyżyk. Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2012.
Sygn. **CzytR 240061, WypRz 240062**
12. Sztuka komiksu : próba definicji nowego gatunku artystycznego / Krzysztof Teodor Toeplitz. - Warszawa : "Czytelnik", 1985.
Sygn. **WypRz 198495**
13. Teoria i praktyka funkcjonowania mediów / pod red. Joanny Marszałek-Kawy. Toruń : Adam Marszałek, 2010
Sygn. **CzytR 236645**
14. W pobliżu literatury dziecięcej / pod red. Alicji Ungeheuer-Gołąb. Rzeszów : Uniwersytet Rzeszowski, 2008.
Sygn. **CzytR 233971, WypRz 233216**

Artykuły :

1. Asteriks i Obeliks - pra-Europejczycy - scenariusz zajęć / Anna Buchner.
// Polonistyka. - 2011, nr 8, s. 62-65
2. Bardzo krótkie wprowadzenie do wiedzy o komiksie / Wojciech Birek.
//W: Aspekty kultury współczesnej. Łódź : Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, 2011.
- S. 89-95
3. Czasopisma dla dzieci wydawnictwa Egmont Sp. z o.o. w Polsce (1900-2004) / Zofia Sokół.
//W: Media wobec wielorakich potrzeb dziecka. Toruń : Adam Marszałek, 2006. - S. 199-221
4. Deprecjacje językowych wartości na przykładzie adaptacji komiksowej / Izabela Łuc.
//W: Kształcenie literacko-kulturowe w dobie kultury masowej polisensorycznej. Rzeszów : Uniwersytet Rzeszowski, 2010. - S. 141-153
5. Edukacyjne możliwości wykorzystania komiksu / Dorota Janczak.
// Meritum. - 2008, nr 3, s. 91-93, bibliogr.
6. Edukacyjne zastosowanie komiksu w projekcie gimnazjalnym i nie tylko / Hanna Basaj.
// Meritum. - 2011, nr 4, s. 58-62
7. Fotokomiksy w programie PowerPoint krok po kroku / Dorota Janczak.
// Biblioteka w Szkole. - 2009, nr 2, dod. Biblioteka centrum informacji, s. 9-11

8. Historia, społeczeństwo i kultura popularna - niewykorzystany potencjał edukacyjny komiksu w Polsce / Marcin Jaworski.
// Studia Edukacyjne. - Nr 13 (2010), s. 131-150, bibliogr.
9. Kapitan Żbik - "bohater naszych czasów" : seria komiksowa o przygodach kapitana Żbika / Stanisław Bogusław Lenard.
// Wiadomości Historyczne. - 2006, nr 3, s. 35-46
10. Komiks - wstydlivy wytwór popkultury czy gatunek paraliteracki, z którym warto się zaprzyjaźnić? / Ewa Grodecka.
// Język Polski w Gimnazjum. - 2009/2010, nr 4, s. 51-57
11. Komiks dla dzieci w Polsce - propozycje badawcze / Wojciech Birek.
//W: W pobliżu literatury dziecięcej. Rzeszów : Uniwersytet Rzeszowski, 2008. - S. 111-131.
12. Komiks historyczny w szkolnym nauczaniu o holocauście Romów / Bartłomiej Janicki.
// Wiadomości Historyczne. - 2012, nr 3, s. 39-44
13. Komiks poważnie / Mariusz Czubaj.
// Polityka. - 2005, nr 49, s. 72-74
14. Komiks z podstawą programową w tle / Ewa Grodecka.
// Język Polski w Gimnazjum. - 2009/2010, nr 2, s. 78-88
15. Komiksowe adaptacje literatury - zarys problematyki badawczej / Wojciech Birek.
// Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Dydaktyka. - Z. 1 (2002), s. 79-90
16. Koniec świata przygody, czyli Janusz Christa / Tomasz Marciniak.
// Guliwer. - 2008, nr 4, s. 31-36
17. Krótko o komiksie / Tomasz Kołodziejczak.
// Polonistyka. - 2011, nr 8, s. 58-61
18. Literatura w obrazkach : utwory komiksowe w ocenie dzieci sześćioletnich / Jolanta Olkusz.
// Wychowanie w Przedszkolu. - 2007, nr 10, s. 5-11
19. Malutka, ale kultura / Dominika Węclawek.
// Animator Kultury. - 2011, nr 4, s. 13-15
20. Manga japońska jako przejaw zderzenia kultur / Agnieszka Materne.
// Pedagogika Społeczna. - 2007, nr 1, s. 91-104, bibliogr.
21. Międzynarodowy Festiwal Komiksu w Łodzi / Piotr Kasiński.
//W: Aspekty kultury współczesnej. Łódź : Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, 2011. - S. 107-112
22. Niewinne buzie i rozmarzone oczy : manga i anime na polskim rynku / Małgorzata Więczkowska.
// Wychowawca. - 2013, nr 6, s. 20-21
23. O dydaktycznych pożytkach komiksu / Beata Gromadzka.
// Język Polski w Gimnazjum. - 2008/2009, nr 1, s. 55-62
24. O potrzebie wykorzystania komiksu w nauczaniu dzieci niesłyszących / Justyna Kotowicz.
//W: Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. T. 1. Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2012. - S. 93-98, bibliogr.

25. Pełno(s)prawny gatunek / Przemysław Zawrotny.
// Polonistyka. - 2010, nr 2, s. 60-63
26. Postaci nie tylko z komiksu : relacja ze spotkania z Henrykiem Chmielewskim w dniu 05.02.2005 r. / Edyta Lisowska.
// Guliwer. - 2005, nr 2, s. 8-15
27. Powstanie warszawskie w komiksie / Dorota Sochacka.
// Guliwer. - 2009, nr 2, s. 22-25
28. Rola komiksu historycznego jako środka przekazu obrazu przeszłości - wczoraj i dziś / Maciej Franz.
//W: Teoria i praktyka funkcjonowania mediów. Toruń : Adam Marszałek, 2010. - S. 267-277
29. Sacrum czy profanum, czyli "Biblia" w komiksie / Magdalena Olejniczak.
//W: Kultura literacka dzieci i młodzieży u progu XXI stulecia. Warszawa : Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2002. - S. 216-223
30. Schizofreniczny nietoperz / Janusz Wróblewski.
// Polityka. - 2005, nr 28, s. 56-58
31. Siedem dni i sześć nocy : obrona Westerplatte / Anna Maria Krajewska.
// Guliwer. - 2009, nr 1, s. 45-52
32. Śmierć polskiego komiksu dziecięcego? / Tomasz Marciniak.
// Guliwer. - 2005, nr 2, s. 28-33
33. Tytan kapitan / Adam Gawęda.
// Polityka. - 2007, nr 13, s. 64-67
34. W komiksowym kinie - w kinie komiksów : od inspiracji poprzez adaptacje ku ekranizacjom / Maciej Tomczak.
// Studia Humanistyczne AGH. - T. 11/3 (2012), s. 33-47
35. Wartości edukacyjne komiksu / Joanna Kmiec.
// Wychowanie w Przedszkolu. - 2010, nr 9, s. 25-28
36. Wszędzie dobrze, gdzie jesteśmy... / Ilona Lasota.
// Polonistyka. - 2010, nr 5, s. 38-44
37. Znamy i lubimy Tytusa : konkurs czytelniczy o życiu i twórczości Papcia Chmiela : dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej / Maria Tomicka.
// Biblioteka w Szkole. - 2009, nr 9, s. 18

Strony :

1. http://www.psp.rzezawa.pl/publikacje_pliki/HISTORIA%20KOMIKSU.pdf
2. <http://abrewiacje.wordpress.com/tag/komiks-i-literatura/>
3. <http://www.dwutygodnik.com/arttykul/3886-literatura-obrazkowa.html>
4. <http://www.polityka.pl/kultura/ksiazki/287067,1,recenzja-ksiazki-robert-niederle-mikstura-czyli-komiks-i-literatura.read>
5. <http://www.alejakomiksu.com/arttykul/2457/GLORIA-COMICS-czyli-wybitni-tworcy-komiksu-polskiego-8211-zasluzeni-dla-kultury/>

6. http://www.galeriabielska.pl/?d=details&sek=dodatkowe_artykuly&idArt=1012
7. http://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Jerzy_Chmielewski
8. http://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Chresta
9. http://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Walentynowicz
10. http://pl.wikipedia.org/wiki/Szarlota_Pawel
11. http://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Baranowski_%28autor_komiks%C3%B3w%29
12. <http://www.zeszytkomiksowe.org/skladnica/puzniak2005.pdf>
13. http://www.komiks.gildia.pl/prasa/aqg/23/stulecie_komiksu
14. <http://www.polityka.pl/kultura/ksiazki/1530663,1,dlaczego-wspolczesny-komiks-jest-dziedzina-niszowa.read>
15. <http://abreviacje.wordpress.com/2013/06/04/sienczyk-i-inne-zjawiska-komiksowe/>
16. http://www.sciaga.pl/tekst/100921-101-komiks_literatura_dla_pozbawionych_wyobrazni/strona/2
17. <http://smiercionosni.blogspot.com/2009/08/smiercionosni-ida-po-nobla.html>
18. <http://komiks.polter.pl/Komiks-jako-gatunek-c22905>
19. http://www.culture.pl/baza-literatura-pelna-tresc/-/eo_event_asset_publisher/k3Ps/content/marzena-sowa
20. <http://esensja.stopklatka.pl/magazyn/2009/06/iso/03,28.html>
21. <http://www.zeszytkomiksowe.org/skladnica/ronek2004.pdf>
22. http://www.sp113.ovh.org/dokumenty/pso/j_polski/program_nauczania_klas_%205-6.pdf
23. <http://tytusromekiatomek.pl/>
24. <http://tvp.info/opinie/wywiady/komiks-przezywa-renesans/11400453>
25. http://www.komiks.gildia.pl/tworcy/tadeusz_baranowski
26. <http://halinor.blog.onet.pl/2006/10/15/jak-powstaje-komiks/>
27. http://www.gazetastudenta.pl/index.php?art_id=975
28. <http://www.uniwersytetdzieci.pl/lectures/show/2460>
29. <http://www.planeta11.pl/?pageid=21502>
30. http://www.tygielkultury.eu/7_9_2006/aktual/33.htm
31. http://static.scholaris.pl/resource-files/217/na_tropie_rysunkowych_bohaterow_59373.pdf
32. <http://www.edukacja.edux.pl/p-4516-komiks-na-lekcjach-jezyka-polskiego-i-plastyki.php>
33. <http://www.bibliotekawszkole.pl/wds/archiwum/2001/06/konspekt.php>
34. http://www.menis.pl/publikacje_p/show.php?praca=674&strona=143
35. http://www.sp18.olsztyn.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=566:jzyk-polski&catid=79:scenariusze-lekcji-otwartych&Itemid=202
36. http://www.wimbp.lodz.pl/wimbp/pliki/bibik/bibik_107/bibik_107.pdf
37. <http://files.gwo.pl/poradnia/polski/gim-prowadzenie-lekcji.html>
38. http://www.jedynka.czarnkow.pl/pliki/j.%20polski_wykorzystanie%20TI.pdf
39. <http://www.45minut.pl/forum/topics10/kosepet-lekcji-w-klasie-4komiksy-vt4216.htm>